

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2024-36-4I,4AB,32
Rīgā

06.06.2024.

Nr. 6-6/26

[Persona A]
[e-pasta adrese]

Par brīvības ierobežošanu un tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti

Tiesībsarga birojā saņemts Jūsu 2024.gada 2.maija iesniegums (reģistrēts 22.05.2024. ar Nr.735) par Valsts policijas (VP) darbinieku rīcību un Iekšējās kontroles biroja (IKB) veikto pārbaudi.

Iesniegumā norādāt, ka 2022.gada 17.jūnijā VP darbinieki Jūs nepamatoti aizturēja un ievietoja pagaidu turēšanas vietā (policijas transportlīdzekļa slēgtajā nodalījumā). Lai gan nepretojāties, tomēr pret Jums tika pielietots fizisks spēks. Turklāt Jūs netikāt informēts par savām tiesībām, un Jums netika izsniegts aizturēšanas protokols. Tāpat, Jūsprāt, nepastāvēja Administratīvās atbildības likuma (AAL) 71.pantā paredzētie administratīvās aizturēšanas priekšnosacījumi.

Uzskatot policijas darbinieku rīcību par pretprettiesisku, 2023.gada 12.septembrī un atkārtoti 2024.gada 21.februārī vērsāties IKB. Tomēr IKB, Jūsprāt, nav vērtējis administratīvās aizturēšanas likumību, bet vienīgi atsaucies uz likuma "Par policiju" 13.panta nosacījumiem. Lūdzat izvērtēt VP darbinieku rīcības likumību 2022.gada 17.jūnijā un sniegt atzinumu.

No Jūsu iesnieguma un tam pievienotajiem materiāliem, var secināt, ka pēc būtības vēlaties saņemt tiesībsarga viedokli/atzinumu par Jūsu brīvības ierobežošanu (aizturēšanu), fiziskā spēka pielietošanu un IKB veikto pārbaudi. Vēršu uzmanību, ka Tiesībsarga likuma 25.panta pirmā daļa paredz, ka tiesībsargs atzinumu sniedz, pabeidzot pārbaudes lietu. Ņemot vērā minēto, kā arī izvērtējot Jūsu iesniegtās informācijas apjomu, sniedzu šādu atzinumu.

Tiesībsarga vērtējums

Informēju, ka saskaņā ar Tiesībsarga likuma nosacījumiem, tiesībsargs ikvienu gadījumu vērtē vienīgi cilvēktiesību un labas pārvaldības principu kontekstā. Cilvēka pamattiesības ir definētas Satversmes 8.nodaļā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (ECK). Tā personas tiesības uz brīvību aizsargā Satversmes 94.pants un ECK 5.pants. Savukārt amatpersonas rīcība, pielietojot fizisku spēku vai speciālos līdzekļus pret aizturēto, tiek skatīta Satversmes 95.pantā un ECK 3.pantā noteiktā necilvēcīgās apiešanās aizlieguma kontekstā. Vienlaikus ECK 13.pants paredz valsts pienākumu izveidot efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu, gadījumiem, kad pamattiesību aizskārumu izdarījušas amatpersonas, pildot dienesta pienākumus. Līdz ar to Jūsu iesniegumā minētais gadījums tiks secīgi vērtēts šo pamattiesību kontekstā.

Tiesības uz brīvību

Satversmes 94.panta pirmais teikums paredz, ka ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Savukārt ECK 5. panta pirmajā daļā dots izsmeļošs gadījumu uzskaitījums, kad personas tiesības uz brīvību var tikt ierobežotas. Tā atbilstoši c apakšpunktam brīvība var tikt atņemta, ja persona tiek likumīgi arestēta vai aizturēta ar nolūku nodot viņu kompetentiem juridiskiem orgāniem, balstoties uz pamatotām aizdomām, ka šī persona ir pārkāpusi likumu, vai ja ir pamatots iemesls uzskatīt par nepieciešamu aizkavēt viņu izdarīt likumpārkāpumu vai nepieļaut viņa bēgšanu pēc likumpārkāpuma izdarīšanas.

No iesniegumam pievienotās IKB atbildes Nr.20/4-CAnos/61694 redzams, ka VP amatpersonas 2022.gada 17.jūlijā apstādināja Jūsu vadīto transportlīdzekli ar mērķi pārbaudīt transportlīdzekļa vadītāju uz alkohola koncentrāciju izelpas gaisā, jo pirms tam ievēroja, ka pie šīs automašīnas atradās vairākas personas, manāmā alkohola reibuma stāvoklī un bija objektīvas aizdomas, ka transportlīdzekļa vadītājs varēja vadīt transportlīdzekli atrodoties alkohola reibuma stāvoklī, apdraudot citu satiksmes dalībnieku veselību un dzīvību. Savukārt vēstulē Nr.20/4-CAnos/22097 IKB norāda, ka 2022.gada 17.jūlijā vadījāt transportlīdzekli reibumā ar alkohola koncentrācija izelpas gaisā 1,3616 promiles. Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka Ceļu satiksmes likuma 62.panta trešā daļa paredz administratīvu atbildību par transportlīdzekļa vadīšanu, ja alkohola koncentrācija asinīs pārsniedz 1,0 promili, bet nepārsniedz 1,5 promiles, secināms, ka Jūsu tiesības uz brīvību tika ierobežotas ECK 5.panta pirmās daļas c apakšpunktā paredzētajā gadījumā, AAL kārtībā uzsākot administratīvā pārkāpuma lietvedību.

Tiesības tikt informētam

Satversmes 94.panta otrajā teikumā noteikts, aizliegums ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu. AAL 71.pants reglamentē aizturēšanas kārtību, t.sk., pienākumu informēt aizturēto personu par tiesībām uzaicināt aizstāvi, kā arī tiesībām iepazīties ar aizturēšanas protokolu un saņemt informāciju par aizturētā tiesībām un pienākumiem. Savukārt AAL 78.panta otrās daļas 5.punkts paredz, ka protokolā norāda veicamo darbību (izmeklēšanas darbību vai procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošanu) un darbības veikšanas tiesisko pamatu. Minētās tiesības – tikt informētam par aresta iemesliem un par jebkuru viņam uzrādīto apsūdzību, nostiprinātas arī ECK 5.panta otrajā daļā.

IKB vēstulē Nr.20/4-CAnos/22097 konstatē, ka VP darbinieku nepareiza likuma normas interpretācija rezultējās ar administratīvās aizturēšanas protokola nesastādīšanu. Vienlaikus IKB norāda, ka lēmumā par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu Nr. [...] atrodas ieraksts ar parakstu, ka lēmumam nepiekrītat. Ņemot vērā minēto, secināms, ka Jums tika darīts zināms izdarītā pārkāpuma saturs un attiecīgi arī brīvības ierobežošanas iemesls. Tomēr policijas darbinieki nav izpildījuši AAL nosacījumus par aizturētās personas rakstveida informēšanas pienākumu par piemērojamo procesuālo ietekmēšanas līdzekli – administratīvo aizturēšanu, kā arī personas tiesībām šajā statusā. Tādējādi policijas darbinieku rīcībā konstatējams ECK 5.panta otrajā daļā garantēto tiesību procesuālais pārkāpums.

Tiesības uz atlīdzinājumu

ECK 5.panta piektais punkts paredz, ka ikvienai personai, kas ir kļuvusi par aresta vai aizturēšanas upuri pretēji šī panta nosacījumiem, ir jābūt nodrošinātām tiesībām uz kompensāciju. Arī Satversmes 92.panta trešais teikums paredz, ka nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Savukārt Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma 17.panta otrā daļa paredz iespēju personai, kurai administratīvā pārkāpuma procesā ir nodarīts kaitējums, vērsties attiecīgajā iestādē ar pieteikumu par tā atlīdzinājumu.

IKB vēstulē Nr.20/4-CAnos/22097 norāda, ka minētais pārkāpums ir formāls un nav radītas kādas īpašas ciešanas vai tā rezultātā iestājušās kādas sekas. Tomēr tas ir minētās VP struktūrvienības viedoklis, kurš neliedz Jums īstenot Satversmes 92.panta trešajā teikumā garantētās tiesības, ja uzskatāt citādi.

Necilvēcīgas izturēšanās aizliegums

No iesnieguma un tam pievienotajiem materiāliem redzams, ka 2022.gada 17.jūnijā policijas darbinieki pielietoja fizisku spēku attiecībā pret Jums, t.i., satvēra aiz abām rokām un aizveda uz dienesta automašīnu, kur iesēdināja aizturēto personu nodalījumā. Policijas darbinieku ieskatā tiesības, pielietot fizisku spēku, radās, jo Jūs negribējāt pakļauties viņu prasībām. Uzskatāt, ka minētās darbības, kā arī atrašanās policijas transportlīdzeklī aiz aizslēgtām restotām durvīm, aizskāra Jūsu cilvēktiesības.

No cilvēktiesību viedokļa raugoties, spīdzināšanas, citādas cietsirdīgas vai cieņu pazemojošas izturēšanās aizliegums noteikts Satversmes 95.panta otrajā teikumā un ECK 3.pantā. Tomēr Satversmes tiesa¹ un Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) necilvēcīgas izturēšanās kontekstā ir nošķīrusī amatpersonas darbības² un apstākļus brīvības atņemšanas vietā.³ Ņemot vērā to, ka iesniegumā pievēršat uzmanību abiem šo tiesību elementiem, apskatāmajā situācijā izturēšanos un apstākļus lietderīgi izvērtēt atsevišķi.

Izturēšanās

ECT ieskatā, lai konstatētu ECK 3.pantā noteikto tiesību pārkāpumu, ir jākonstatē vismaz minimālais ciešanu līmenis. Saistībā ar personu aizturēšanu aktuāli ir vairāki spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas apiešanās aizlieguma aspekti. Pirmkārt, izturēšanās pret personām veicot aizturēšanu, kā arī personai atrodies aizturēšanas vietā. Personu aizturot, ir jāizvairās no spēka lietošanas. Vispirms persona būtu jāuzaicina labprātīgi sekot amatpersonai, kas veic aizturēšanu. Ja persona labprātīgi nepakļaujas amatpersonas likumīgai prasībai, ir pieļaujama spēka lietošana, taču tikai minimāli nepieciešamajā apmērā.⁴ Tāpat jāņem vērā, ka pat speciālo līdzekļu roku dzelži lietošana saistībā ar likumīgu arestu vai aizturēšanu parasti nerada ECK 3.panta pārkāpumu, ar noteikumu, ka pielietotais spēks ir bijis proporcionāls tam, kāds, objektīvi vērtējot, būtu nepieciešams attiecīgās lietas apstākļos.⁵ Iesniegtajos materiālos nav datu par miesas bojājumiem, fiziskām ciešanām vai pazemojumu, kas būtu Jums radies policijas darbiniekiem pielietojot fizisku spēku. Līdz ar to apskatāmajā situācijā amatpersonu darbības uzskatāmas par

---

¹ Satversmes tiesas 2010.gada 20.decembra spriedums lietā Nr.2010-44-01

² ECT 2010.gada 21.decembra spriedums lietā Jasinskis v. Latvia

³ ECT 2008.gada 4.janvāra lēmums lietā Talkanovs v. Latvia

⁴ Kovaļevska A., Vaivare L., „Personas aizturēšana un cilvēktiesību garantēšana”, rakstu krājums „Cilvēktiesības un sabiedrības drošība”, Rīga, 2004.g.

⁵ Feldhūne G., Kučs A., Skujeniece V., „Cilvēktiesību rokasgrāmata tiesnešiem”, Rīga 2004.g.

samērīgām, bet Jūsu kā aizturētās personas pārdzīvojumi nav atzīstami par ciešanām ECK 3.panta izpratnē.

Apstākļi

Satversmes tiesas ieskatā atrašanās brīvības atņemšanas vietā jau pati par sevi paredz noteiktus tiesību ierobežojumus un radot personai zināmas ciešanas.⁶ Arī Augstākā tiesa norādījusi, ka lai kādu iemeslu dēļ persona atrastos ieslodzījumā, cilvēktiesību normas noteic, ka apstākļiem jābūt tādiem, kas neizbēgami izriet no ieslodzījuma fakta un kas atbilst cieņas pilnai attieksmei pret cilvēku. Ieslodzījuma apstākļi nedrīkst pārsniegt ar ieslodzījuma faktu neizbēgami saistīto ciešanu sliekšni.⁷ Eiropas Padomes Spīdzināšanas novēršanas komiteja (CPT) Otrajā vispārējā ziņojumā norāda, ka aizturēšana policijā ir relatīvi īsa. Tomēr apstākļiem izolatoros ir jāatbilst zināmām pamatprasībām.⁸ Ministru kabineta 2009.gada 7.jūlija noteikumi Nr.735 "Kārtība, kādā personas tiek ievietotas un turētas pagaidu turēšanas vietās, un prasības šādu vietu aprīkošanai" (Noteikumi) šāda veida prasības nosaka, t.sk., pagaidu turēšanas telpām policijas transportlīdzekļos, kā arī ilgumu (līdz četrām stundām). Atbilstoši Noteikumu 5.punktam personu pagaidu turēšanai paredzētā telpa transportlīdzeklī norobežota vieta transportlīdzeklī, kuras platība ir vismaz 1,5 m², un tajā ir slēdzamas restotas metāla durvis, mākslīgais apgaismojums, un pie grīdas piestiprināts sols. Iesniegumā un tam pievienotajos materiālos nav datu par to, ka policijas transportlīdzekļa nodalījums aizturēto personu turēšanai, kurā tikāt ievietots neatbilda iepriekš minētajām prasībām. Turklāt iesniegumā neiebilstat pret IKB apgalvojumu vēstulē Nr.20/4-CAnos/22097, ka minētajā telpā atradāties divas stundas. Ņemot vērā minēto, secināms, ka apskatāmajā gadījumā arī ar atrašanos pagaidu turēšanas vietā policijas transportlīdzeklī, radītās neērtības nav uzskatāmas par ciešanām ECK 3.panta izpratnē.

Tiesību aizsardzības mehānisms

Kā jau iepriekš tika minēts ECK 13.pants paredz valsts pienākumu izveidot efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu. Tomēr iesniegumā neesat lūdzis vērtēt IKB veiktās pārbaudes efektivitāti, kā arī norādījis uz minētās iestādes veiktajā pārbaudē pieļautajiem trūkumiem vai nepilnībām. Tādējādi pēc būtības nepiekrītat vienīgi IKB secinājumiem, kuri izdarīti iestādes veiktās pārbaudes rezultātā. Līdz ar to informēju, ka ECT ieskatā izmeklēšanas rezultātam nav jāsakrīt ar iesniedzēja

---

⁶ Satversmes tiesas 2010.gada 20.decembra spriedums lietā Nr.2010-44-01

⁷ Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 6.maija spriedums lieta SKA – 160/2010

⁸ „Eiropas Padomes Spīdzināšanas novēršanas komitejas standarti”, Rīga, 2006.g.

notikuma redzējumu.⁹ Tādējādi tas vien, ka iestādes atšķirīgi novērtē amatpersonu darbību tiesiskumu, nav pietiekams iemesls izdarīt secinājumus par veiktās pārbaudes vai izmeklēšanas efektivitāti.

ECT izpratnē, minimālie efektīvas izmeklēšanas standarti ietver sevī prasību pēc izmeklēšanas neatkarības, neieinteresētības un publiskuma, kā arī pienākumu atbildīgajai institūcijai veikt operatīvu izmeklēšanu ar pienācīgu rūpību¹⁰. Vienlaikus tiek izvirzītas prasības par izmeklēšanas uzsākšanas savlaicīgumu, kā arī tās veikšanu saprātīga laika periodā. Ir vērā ņemams, ka pastāv šķēršļi vai grūtības, kas noteiktos apstākļos var kavēt izmeklēšanu.¹¹ Attiecīgi, ievērojot savā darbībā labas pārvaldības principu, un vērtējot IKB veikto pārbaudi minēto principu kontekstā, secināms, ka iesniegumā nav datu par IKB ieinteresētību vai objektivitātes tūkumu, veicot pārbaudi par 2022.gada 17.jūnija notikumiem, vai arī kavēšanos to uzsākt.

No IKB atbildēm redzams, ka ar iesniegumiem par 2022.gada 17.jūnija notikumiem vērsāties 2023.gada 14.septembrī un 2024.gada 23.februārī, t.i., vairāk kā pēc gada. Pārbaudes par šajos iesniegumos norādītajiem apstākļiem, IKB veica un atbildes (abos gadījumos) sniedza mēneša laikā. Minētajās pārbaudēs IKB vērtēja Jūsu iesniegumus un tiem pievienotos materiālus, administratīvā pārkāpuma lietas materiālus, kā arī videoierakstus un notikumos iesaistīto amatpersonu ziņojumus. Tāpat IKB izvērtēja transportlīdzekļa apturēšanas un Jūsu aizturēšanas faktiskos un tiesiskos apstākļus, kā arī sniegtajās atbildēs informēja par normatīvo aktu nosacījumiem, kuri reglamentēja policijas amatpersonu rīcību 2022.gada 17.jūnijā. Turklāt, lai gan IKB nekonstatēja amatpersonu rīcībā Jūsu godu un cieņu pazemojošas darbības, tomēr atzina, ka policijas darbinieki nepareizi interpretēja AAL nosacījumus, attiecībā uz pienākumu sastādīt administratīvā pārkāpuma protokolu. Tādējādi IKB ir veikusi pārbaudi un sniegusi vērtējumu par visiem arī iesniegumā Tiesībsargam norādītajiem apstākļiem. Līdz ar to secināms, ka IKB pārbaudi par 2022.gada 17.jūnija notikumiem veicis ar pienācīgu rūpību, un tā uzskatāma par efektīvu ECK 13.panta izpratnē.

---

⁹ ECT 2006.gada 26.janvāra spriedums lietā Mikheyev v Russia

¹⁰ ECT 2008.gada 28.janvāra spriedums lietā Maslova and Nalbandov v Russia

¹¹ ECT 2005.gada 24.februāra spriedums lietā Isayeva, Yusupova and Bazayeva v Russia

Secinājumi

Apkopojot pārbaudes lietā Nr. 2024-36-4I,4AB,32 konstatēto, secinu, ka:

- 1) tiesības uz brīvību tika ierobežotas ECK 5.panta pirmās daļas c apakšpunktā paredzētajā gadījumā;
- 2) Valsts policijas darbinieku rīcībā konstatējams ECK 5.panta otrajā daļā garantēto tiesību procesuālais pārkāpums;
- 3) amatpersonu darbības uzskatāmas par samērīgām, bet Jūsu kā aizturētās personas pārdzīvojumi nav atzīstami par ciešanām ECK 3.panta izpratnē;
- 4) ar atrašanos pagaidu turēšanas vietā policijas transportlīdzeklī, radītās neērtības nav uzskatāmas par ciešanām ECK 3.panta izpratnē;
- 5) IKB pārbaudi par 2022.gada 17.jūnija notikumiem veica ar pienācīgu rūpību, un tā uzskatāma par efektīvu ECK 13.panta izpratnē.

Ar šo atzinumu pārbaudes lietu pabeidzu.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 25.panta ceturto daļu atzinumam ir rekomendējošs raksturs.

Ar cieņu
tiesībsargs

J. Jansons